

Dit boek geeft een inkijk in de wereld van verschillende volkeren en de natuur waarin ze wonen. Het is een eerbetoon aan het overlevingsvermogen en de wijsheid van culturen die in harmonie met onze aarde samenleven.



ISBN 978 94 6500 012 1
9 789465 000121

NAT CARDOZO

ROOTS

NAT CARDOZO

ROOTS

DE VIER WINDSTREKEN



DE VIER WINDSTREKEN

INHOUDSOPGAVE

...

Ik draag dit boek op aan Leo, mijn kinderen en mijn ouders, voor jullie steun en onvoorwaardelijke liefde. Dat drijft alles wat ik doe.

Hartelijk dank aan mijn redacteuren, Fernando en Estrella, voor het vertrouwen en hun prachtige werk.

Aan María José Ferrada, voor haar mooie woorden, en de antropologen Gabriela Karasik, Carina Gómez en Ángela Yankillevich, voor hun grote betrokkenheid bij het project.

Maar bovenal wil ik dit boek opdragen aan de oorspronkelijke volkeren van de wereld. Ik wil hen bedanken voor hun wijsheid, standvastigheid en doorzettingsvermogen, waarmee zij voor ons een onuitputtelijke inspiratiebron en voorbeeld zijn.



4	Inleiding	
6	!KUNG	
8	ORANG RIMBA	
10	INUIT	
12	TOEAREG	
14	MOKEN	
16	ANANGU	
18	BIDJOGO	
20	EVENKEN	
22	BRIBRI	34
24	CHEROKEE	36
26	MOSUO	38
28	URU CHIPAYA	40
30	TZ'UTUJIL	42
32	NGATI HAU	44
		46
		48
		50
		52
		55

INLEIDING

*Onze grote fout is te denken dat de aarde van ons is,
terwijl wij er in feite zelf deel van uitmaken.*

Nicanor Parra (Chileens dichter)

Er zijn van die woorden die zo ingewikkeld zijn als de wereld zelf en het woord *roots* is daar een van. De oorsprong van al het leven op aarde, onze *roots*, bestaat uit sterrenstof, de restanten van hemellichamen die miljoenen jaren geleden zijn gestorven. Onze *roots* verbinden ons met al die andere levende wezens en de natuur en maken ons deel van het universum met al zijn dimensies.

Roots is de titel van dit boek: daar waar je oorsprong ligt. Het is een persoonlijke reis die ik de afgelopen tien jaar heb afgelegd, een reis vol vragen over de relatie die wij als mens hebben met de planeet aarde. Voor de antwoorden op die vragen kwam ik telkens weer terug bij oudste volkeren. Bij *oorspronkelijke* volken, ‘zij die er al zijn vanaf het begin’. Door deze bevolkingsgroepen zo te noemen benadruk je de enorme tijdsspanne waarin ze al bestaan. Hun geschiedenis gaat terug tot een bijna mythisch verleden en loopt door tot in onze huidige tijd.

De 22 volken die in dit boek naar voren komen zijn slechts een klein deel van de meer dan 5000 oorspronkelijke bevolkingsgroepen die momenteel op aarde leven. Ze wonen in en maken deel uit van verschillende ecosystemen verspreid over de vijf werelddelen, soms in zeer vijandige leefomgevingen. Sommige van deze gemeenschappen zijn groot, zoals de Toearegs en bestaan uit meer dan een miljoen personen. Andere groepen, waaronder de Uru Chipaya, zijn klein en tellen hooguit duizend mensen. Toch hebben ze een ding gemeen: ze hebben een levensstijl ontwikkeld die is verbonden met de natuur op een basis van respect en dankbaarheid.

De Toearegs gebruiken de hemel als een landkaart die ze de weg wijst in de stilte van de woestijn. Het lot van de Inuit is verbonden aan de ijsvlaktes van de Noordpool. Volken als de Ngati Hau, de Anangu of de Mbuti hebben jaren moeten strijden voor het behoud van hun heilige plaatsen: rivieren, bergen of bossen.

Wat deze volken met elkaar gemeen hebben is een cultuur gebaseerd op wederkerigheid, op geven en ontvangen, op elkaar helpen en ondersteunen, het voorkomen van alles wat te veel is en dankbaar zijn voor wat je krijgt. De oorspronkelijke volken zorgen voor de natuur omdat ze haar beschouwen als een levend wezen waarin ze wonen en waar ze deel van uitmaken. De natuur is als familie, als een moeder, broer, zus of voorouder.

Want zoals een gezegde luidt van de Gitxsan: ‘Je gezondheid hangt af van de manier waarop je omgaat met jezelf en met al het andere wat zich onder de hemel bevindt van deze immense plek die we onze aarde noemen.’

De oorspronkelijke volken bestaan uit meer dan 470 miljoen mensen, maar zijn ook de meest achtergestelde groep van onze wereldbevolking. Veel van deze volken zijn beroofd van hun land en hun rechten, werden verplicht een andere taal te leren en moesten een vreemde religie en vreemde gewoontes aannemen. Ondanks dit alles proberen de meeste gemeenschappen toch een leven te leiden vanuit hun eigen opvattingen. Zo zien ze de wereld niet als een bron die kan worden uitgeput, iets wat veel kapitalistische bedrijven wel lijken te denken.

Dit boek wil een eerbetoon zijn aan al die oorspronkelijke volkeren die tot op de dag van vandaag moedig weerstand bieden tegen onderdrukking en hun voorouderlijke wijsheid in ere houden. Want zoals de Bidjogo zeggen: ‘De wereld is een mysterie dat haar geheimen slechts stukje bij beetje prijsgeeft.’ De verhalen in dit boek zijn het resultaat van jaren van onderzoek en laten ons zien dat het beschermen van de natuur en het bewerken van het land nauw samenhangen met het luisteren naar de hartslag van een bos of berg en het kijken naar de wind die door de duinen waait. Ze leren ons dat een lach op een gezicht net zo belangrijk is als zingen, dansen en het luisteren naar oude verhalen.

Door te kijken naar onze *roots* herinneren we ons dat alles met elkaar verbonden is en begrijpen we dat wij met alle levende wezens op deze aarde samen een eenheid vormen, dat we *allemaal één* zijn.

Nat Cardozo



!KUNG

De !Kung wonen in de Kalahariwoestijn in zuidelijk Afrika (Botswana, Namibië en Zuid-Afrika) en de tropische bossen van Angola. Dit volk bestaat uit rond de 50.000 personen en spreekt !Kung.

De Kalahariwoestijn is een grote rood-, wit- en grijsgekleurde vlakte waaruit baobabs ontspruiten en waar antilopen, gnoes en stokstaartjes rondrennen. Samen met onze voetstappen volgen zij het ritme van het oudste lied op aarde. DNA-onderzoek laat zien dat wij, de !Kung, erbij waren vanaf het allereerste begin van de mensheid.

Als nomaden, jagers en verzamelaars volgen we de sporen van het water en het voedsel. We laten ons leiden door een voorouderlijk zintuig waarmee onze geest in contact staat met die van de dieren. We hebben niet veel, maar wat er is delen we met elkaar en gebruiken we op een slimme manier zonder ons er te veel aan te hechten. De woestijn heeft ons geleerd om nooit te veel bij ons te dragen. Onze huizen blijven maar een paar maanden staan, we maken ze van takken. Dat is de taak van de vrouwen. Ik kijk goed hoe ze dat doen, tak voor tak, zodat ik het later ook kan. In de regentijd zoeken we beschutting in de grotten van de berg, die we als huis gebruiken.

Ons voedsel is vooral plantaardigen bestaat uit noten, bessen, maar ook wortels en knollen die we opgraven

uit de aarde en die ervoor zorgen dat we lang leven. De volwassenen leren ons goed op te letten wat we plukken want sommige planten zijn geneeskrachtig maar er zijn ook giftige planten. Die laatste gebruiken we bij het jagen op dieren, waarmee we ons ook weer voeden.

Het is stil. Op deze tijd van de dag zijn de jagers dieren-sporen aan het volgen. Ze hebben van hun voorouders geleerd hoe je die sporen moet 'lezen' en geven met gebaren aan elkaar door wat ze hebben gezien. Voor elk dier is er een eigen gebaar. Het voedsel dat we hebben gevonden, delen we met elkaar en wie vandaag heeft gewerkt, rust morgen. En zo gaat het elke ochtend.

Dans en zang zijn voor mijn volk net zo belangrijk als een lach op je gezicht. Als er problemen of ruzies zijn, lossen we die daarmee op. Onze taal wordt niet geschreven, alleen gesproken. Hij is origineel en veelzijdig en kent wel tachtig verschillende klikgeluiden. 'Heel lang geleden, voor onze tijd, was er eens een leeuw die zijn prooi niet wilde loslaten...' vertellen onze grootouders. En dan luisteren wij met diepe aandacht naar hun verhaal zoals we altijd hebben gedaan.

Honing, insecten, struisvogeleieren en mijn favoriet: de zoete vruchten van de mongongo-boom. Ze vallen uit de boom als ze rijp zijn en liggen overal op de grond. Het droge land van Kalahari zit vol leven.



ORANG RIMBA

De Orang Rimba wonen in de provincie Jambi op het Indonesische eiland Sumatra.
Deze bevolkingsgroep bestaat uit rond de 3000 personen en spreekt Rimba.

Bomen die tot in de hemel reiken omringen de veengebieden als een mantel, ze helpen de aarde om te ademen. Op een tak zit een helmneushoornvogel die zijn zwarte veren schudt terwijl op de grond een Indische tapir op zoek is naar vruchten en zaden. Een neushoorn brult en de enorme vleesetende planten vieren het begin van weer een nieuwe dag in de bossen van Sumatra, ons thuisland.

De Orang Rimba zijn afstammelingen van de Minangkabau en bewonen dit natte gebied al ontelbare jaren. Volgens de wet van de Adat, onze traditionele gebruiken en gewoonten, is de natuur onze koningin en vrouwelijke leermeester en is ons leven verbonden met dat van alle bomen. Zij spreken tot ons met hun bladeren en wortels en vertellen ons dat bloei staat voor geboorte en dat verwelken hetzelfde is als doodgaan.

Net als alle andere mensen van mijn volk heb ik een speciale band met twee bomen; ze zijn mijn beschermers. Bij de wortels van de eerste, een sentubung, heeft mijn moeder mijn placenta begraven en zo is deze boom voor altijd mijn spirituele broer. De tweede boom,

een senggeris, heeft heel hard hout en geeft me kracht sinds de sjamaan, onze geestelijk leider, een smeersel maakte van de bast en dat op mijn kruin smeerde om zo mijn naam te vinden. Mijn bomen zijn voor altijd mijn maatjes en als er iets met ze gebeurt, raakt mij dat ook.

Alle vruchten, dieren, rivieren en uiteraard ook de bomen worden bewoond door goden. Die kunnen verschillende gedaanten aannemen en ze praten met ons in onze dromen. Kort geleden had ik een droom waarin de geest van een olifant me erop wees dat zijn soort heilig is en dat we niet op ze mogen jagen. Ik vraag me af er die nacht meer kinderen waren die droomden over een dier dat wij moeten beschermen, zoals de tijger, de orang-oetan, of de miereneter...

We zijn nomaden en trekken door het oerwoud. De plekken waar onze mensen sterven of zoals wij het zien, 'verwelken', laten we achter ons. Als de diepe droefheid van de dood verdwijnt, komt het bos opnieuw tot leven. Want zoals wij zeggen: *'Ado Rimba, ado bungo. Ado bungo, Ado dewo.'* – 'Als er oerwoud is, zijn er bloemen. Zijn er bloemen, dan zijn er goden.'

De aarde rust uit, dit is het moment voor de dieren en de bijen, de vissen en de rivier. Wij trekken het bos in op zoek naar leven, wortels en jonge kiempjes die ergens op ons liggen te wachten.

